УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН	ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТЫ **УКАЗЫ**

О внесении изменения в Концепцию государственной национальной политики в Республике Татарстан

В целях эффективной реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан, руководствуясь положениями Стратегии государственной национальной политики Российской Федерации на период до 2025 года, утвержденной Указом Президента Российской Федерации от 19 декабря 2012 года № 1666 «О Стратегии государственной национальной политики Российской Федерации на период до 2025 года» (с изменениями, внесенными Указом Президента Российской Федерации от 6 декабря 2018 года № 703), **постановляю**:

1. Внести изменение в Концепцию государственной национальной политики в Республике Татарстан, утвержденную Указом Президента Республики Татарстан от 3 июля 2008 года № УП-312 «Об утверждении Концепции государственной национальной политики в Республике Татарстан» (с изменениями, внесенными Указом Президента Республики Татарстан от 26 июля 2013 года № УП-695), изложив ее в новой прилагаемой редакции.

2. Кабинету Министров Республики Татарстан привести свои акты в соответствие с настоящим Указом, а также принять иные решения, обеспечивающие его реализацию.

3. Настоящий Указ вступает в силу со дня его подписания.

Президент
Республики Татарстан **Р.Н. Минниханов**

Казань, Кремль
06 мая 2019 года
№ УП-259

Приложение
к Указу Президента
Республики Татарстан

от «06» мая 2019 года

№ УП- 259

Концепция
государственной национальной политики в Республике Татарстан

I. Общие положения

1. Концепция государственной национальной политики в Республике Татарстан (далее – Концепция) представляет собой систематизированную совокупность политико-правовых взглядов, ценностных ориентиров, принципов и приоритетов, служит основой для координации деятельности органов государственной власти Республики Татарстан, иных государственных органов и органов местного самоуправления в Республике Татарстан (далее – государственные органы и органы местного самоуправления), их взаимодействия с институтами гражданского общества в сфере этнического развития и межнациональных (межэтнических) отношений.

2. Согласно Концепции объектом государственной национальной политики в Республике Татарстан является сфера межнациональных (межэтнических) отношений, межконфессионального диалога и этнокультурного развития представителей народов, проживающих в Республике Татарстан.

3. Концепция является документом, определяющим приоритеты, цели, принципы, задачи, основные направления государственной национальной политики в Республике Татарстан, а также инструменты и механизмы ее реализации.

4. Концепция разработана в целях обеспечения интересов государства, общества, человека и гражданина, укрепления государственного единства и целостности Российской Федерации, сохранения этнокультурной самобытности представителей народов, проживающих в Республике Татарстан, обеспечения конституционных прав и свобод граждан, гармонизации общественных и государственных интересов.

5. Правовую основу настоящей Концепции составляют Конституция Российской Федерации, Конституция Республики Татарстан, общепризнанные принципы и нормы международного права, нормативные правовые акты Российской Федерации и Республики Татарстан, договоры (соглашения) между органами государственной власти Российской

Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан.

6. Концепция опирается на осознание исторических традиций представителей народов, проживающих в Республике Татарстан, природно-климатических и естественно-экономических условий, социально-культурных особенностей их жизни, геополитического и национального окружения, опыта взаимодействия и сотрудничества народов и отражает современную этносоциальную ситуацию в Республике Татарстан.

7. Концепция разработана с учетом документов государственного стратегического планирования в сферах обеспечения государственной (национальной) безопасности, долгосрочного социально-экономического развития, региональной, миграционной, языковой и молодежной политики, образования и культуры, других документов, затрагивающих сферу государственной национальной политики, а также основных положений Стратегии государственной национальной политики Российской Федерации на период до 2025 года, утвержденной Указом Президента Российской Федерации от 19 декабря 2012 года № 1666 «О Стратегии государственной национальной политики Российской Федерации на период до 2025 года» (с изменениями, внесенными Указом Президента Российской Федерации от 6 декабря 2018 года № 703).

8. Настоящая Концепция нацелена на обеспечение общей социальной, политической и экономической стабильности, эффективное взаимодействие органов государственной власти Республики Татарстан, органов местного самоуправления и институтов гражданского общества, развитие традиций межнационального согласия и гражданского мира, веротерпимости и этнокультурного взаимообогащения представителей народов, проживающих в Республике Татарстан, обеспечение конституционных прав человека и гражданина, выработку и реализацию целевых проектов и государственных программ, затрагивающих сферу государственной национальной политики.

9. Приоритетами государственной национальной политики в Республике Татарстан являются:

а) укрепление гражданского единства, общероссийской гражданской идентичности (гражданского самосознания) и формируемой в ее контексте татарстанской идентичности;

б) сохранение и поддержка этнокультурного и языкового многообразия народов, проживающих в Республике Татарстан, укрепление их духовной общности;

в) сохранение русского языка как государственного языка Российской Федерации и языка межнационального общения;

г) сохранение и развитие государственных языков Республики Татарстан и родных языков, культур и традиций народов, проживающих в республике;

д) гармонизация межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений, профилактика экстремизма и

предупреждение конфликтов на национальной и религиозной почве, создание условий для адаптации иностранных граждан и лиц без гражданства;

е) позиционирование Татарстана как духовного и этнокультурного центра татарского народа, создание условий для интеллектуальной, экономической и этнокультурной консолидации татар, проживающих за пределами Республики Татарстан;

ж) поддержка соотечественников, проживающих за рубежом, содействие развитию их связей с Российской Федерацией и Республикой Татарстан и добровольному переселению в Российскую Федерацию.

10. Реализация настоящей Концепции призвана стать мобилизующим фактором, способствующим укреплению общероссийской гражданской и татарстанской идентичности.

11. Настоящая Концепция должна способствовать выработке государственными органами и органами местного самоуправления, а также институтами гражданского общества единых подходов к решению вопросов государственной национальной политики в Республике Татарстан.

12. Настоящая Концепция носит комплексный межотраслевой социально ориентированный характер и направлена на развитие потенциала многонационального народа Российской Федерации (российской нации).

II. Современное состояние межнациональных (межэтнических) отношений в Республике Татарстан

13. Государственная национальная политика в Республике Татарстан строится на двух фундаментальных приоритетных положениях: необходимости обеспечения равных условий жизнедеятельности представителям всех народов, проживающих в Республике Татарстан, и всестороннего развития татарского народа и укрепления Республики Татарстан как исторически сложившейся формы его государственности.

14. Особенностью Татарстана являются полиэтничность и поликонфессиональность населения республики, развитие которого характеризуется тесным этнокультурным взаимовлиянием и взаимопроникновением традиций представителей проживающих на территории современного Татарстана народов. Ведущую роль в этом процессе традиционно играли и играют представители татарского и русского народов, составляющие большинство по отношению к представителям всех остальных народов, проживающих в Республике Татарстан. По итогам Всероссийской переписи населения 2010 года в Республике Татарстан из 3,78 миллиона человек 53,2 процента составляют татары, 39,7 процента - русские. Из представителей народов Поволжья на территории Татарстана проживают чуваши, удмурты, мордва, марийцы и башкиры, которые в совокупности составляют 5,6 процента населения Татарстана.

15. Исторически на территории современного Татарстана сложился особый тип местного сообщества, характеризующийся позитивным характером межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений. За столетия совместного проживания сформировались устойчивые черты добрососедства, веротерпимости, межнационального (межэтнического) согласия и сотрудничества. Опора на традиции позволяет нейтрализовать влияние негативных национально-радикальных политических тенденций, противостоять проявлениям экстремизма, сохраняя в республике межнациональный и межконфессиональный мир и взаимопонимание.

16. Татарский народ, исторически вобравший в себя различные тюркские и финно-угорские составляющие, испытавший позднее и славянское влияние, имеет более чем тысячелетнюю историю своей государственности, представления о которой входят неотъемлемой частью в его менталитет, стимулируют рост его национально-религиозного самосознания, во многом определяя содержание и характер взаимоотношений татар с другими народами. Вместе с тем специфика развития татарского народа обусловила такую его особенность, как территориальная дисперсность. Вследствие этого на территории Татарстана сегодня проживает лишь менее одной трети от общего числа татар, что обусловливает необходимость осуществления государственной национальной политики с учетом этнокультурных интересов, запросов и потребностей татар, проживающих за пределами республики. По причине этого государственная национальная политика в Республике Татарстан включает в себя в той или иной степени вопросы возрождения, сохранения, развития и приумножения этнокультурного достояния всего татарского народа.

17. Большое влияние на становление и развитие многонационального народа Татарстана оказали представители русского народа, менталитет и ценностные ориентиры которого заметно отражаются на характере межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений в республике. Общие для всей современной России вопросы этнокультурного развития представителей русского народа являются неотъемлемой составной частью государственной национальной политики в Республике Татарстан.

18. Территория современного Татарстана издревле являлась местом расселения представителей других народов, имеющих здесь много традиционных компактных поселений и, следовательно, нуждающихся в государственном обеспечении своих этнокультурных, этноязыковых и национально-образовательных потребностей через соответствующие институты и учреждения.

19. Заметное влияние на формирование и реализацию государственной национальной политики в Республике Татарстан оказывают миграционные процессы.

20. Современное состояние межнациональных (межэтнических)

отношений в Республике Татарстан в целом характеризуется стабильностью, духом мирного взаимодействия и сотрудничества представителей различных национальностей и вероисповеданий.

21. Вместе с тем в сфере межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений имеются проблемы, обусловленные появлением новых вызовов и угроз, связанных с религиозным экстремизмом, терроризмом, распространением нетрадиционных религиозных идей, которые негативно отражаются на этническом самосознании. Эти обстоятельства могут отразиться на состоянии межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений в Республике Татарстан.

22. За период реализации Концепции достигнуты существенные результаты в обеспечении межнационального мира и согласия в Республике Татарстан. По итогам социологических опросов в 2018 году 80,4 процента жителей республики положительно оценивают состояние межнациональных (межэтнических) отношений в Татарстане, более 90 процентов жителей отмечают отсутствие в отношении себя дискриминации по признаку национальной, языковой или религиозной принадлежности, а уровень общероссийской гражданской и татарстанской идентичности составляет свыше 80 процентов.

III. Цели, принципы, задачи и основные направления государственной национальной политики в Республике Татарстан

23. Целями государственной национальной политики в Республике Татарстан являются:

а) укрепление общероссийского национального согласия, обеспечение политической и социальной стабильности, развитие демократических институтов;

б) укрепление общероссийской гражданской и татарстанской идентичности, единства многонационального народа Российской Федерации (российской нации);

в) обеспечение равенства прав и свобод человека и гражданина независимо от расы, национальности, языка, происхождения, имущественного и должностного положения, места жительства, отношения к религии, убеждений, принадлежности к общественным объединениям, а также других обстоятельств;

г) поддержание политико-правовых, социально-экономических, духовно-нравственных, культурно-бытовых и иных условий для развития и жизнедеятельности представителей всех народов, проживающих на территории Республики Татарстан;

д) сохранение, развитие и поддержка этнокультурного и языкового многообразия Республики Татарстан, традиционных духовно-нравственных ценностей как основы российского общества;

е) гармонизация межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений;

ж) успешная социальная и культурная адаптация иностранных граждан в Республике Татарстан и их интеграция в российское общество;

з) профилактика конфликтных ситуаций, проявлений терроризма и экстремизма.

24. Принципами государственной национальной политики в Республике Татарстан являются:

а) равенство прав и свобод человека и гражданина независимо от расы, национальности, языка, происхождения, имущественного и должностного положения, места жительства, отношения к религии, убеждений, принадлежности к общественным объединениям, а также других обстоятельств;

б) обеспечение равных условий для развития народов, проживающих в Республике Татарстан, и этнических общностей;

в) удовлетворение духовно-нравственных, религиозных и культурно-бытовых потребностей граждан без предъявления каких-либо условий;

г) профилактика любых форм дискриминации по признаку социальной, расовой, национальной, языковой или религиозной принадлежности;

д) уважение национального достоинства граждан, предотвращение и пресечение попыток разжигания расовой, национальной и религиозной ненависти либо вражды;

е) своевременное и мирное разрешение на правовой основе межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных противоречий и конфликтов;

ж) государственная поддержка этнокультурного и языкового многообразия народов, проживающих в Республике Татарстан, их творческого потенциала, являющегося важнейшим стратегическим ресурсом республики и российского общества в целом;

з) преемственность исторических традиций представителей народов, Российской Федерации, в том числе таких как солидарность и взаимопомощь;

и) взаимодействие государственных органов и органов местного самоуправления с институтами гражданского общества при реализации государственной национальной политики, равноправное участие представителей всех народов в решении вопросов государственного устройства и регулирования общественной жизни;

к) применение комплексного подхода к решению задач государственной национальной политики с учетом ее межотраслевого характера;

л) недопустимость создания политических партий по признаку расовой, национальной или религиозной принадлежности;

м) открытость и гласность государственной национальной политики в Республике Татарстан.

25. Задачами государственной национальной политики в Республике Татарстан являются:

а) обеспечение равноправия граждан и реализации их конституционных прав;

б) формирование целостного национально-государственного самосознания (общероссийской гражданской и татарстанской идентичности);

в) обеспечение межнационального мира и согласия, гармонизации межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений, профилактика экстремизма и предупреждение конфликтов на национальной и религиозной почве;

г) обеспечение социально-экономических условий для эффективной реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан;

д) содействие этнокультурному и духовному развитию народов, проживающих в Республике Татарстан;

е) формирование у детей и молодежи на всех этапах образовательного процесса общероссийской гражданской и татарстанской идентичности, патриотизма, гражданской ответственности, чувства гордости за историю своей Родины, воспитание молодого поколения в духе уважения к культуре, языку, традициям и обычаям представителей народов, проживающих в Республике Татарстан;

ж) сохранение и поддержка русского языка как государственного языка Российской Федерации и языка межнационального общения;

з) сохранение и поддержка государственных языков Республики Татарстан и родных языков народов, проживающих в Республике Татарстан;

и) развитие системы социальной и культурной адаптации иностранных граждан в Республике Татарстан и их интеграции в российское общество;

к) совершенствование государственного управления в сфере государственной национальной политики в Республике Татарстан;

л) совершенствование взаимодействия государственных органов и органов местного самоуправления с институтами гражданского общества при реализации государственной национальной политики;

м) информационное обеспечение реализации государственной национальной политики;

н) развитие международных связей при реализации государственной национальной политики.

26. Основными направлениями государственной национальной политики в Республике Татарстан являются:

а) в сфере укрепления общероссийской гражданской и татарстанской идентичности на основе духовно-нравственных и культурных ценностей народов Российской Федерации:

формирование гражданского самосознания, патриотизма, гражданской ответственности, чувства гордости за историю своей Родины, воспитание

культуры межнационального общения, основанной на уважении чести и национального достоинства граждан, традиционных российских духовно-нравственных ценностей;

развитие поликультурной модели образования и укрепление общероссийской гражданской и татарстанской идентичности;

совершенствование образовательных программ на различных уровнях образования, а также учебно-методических комплексов по изучению исторического опыта взаимодействия народов Российской Федерации, значимых событий, повлиявших на формирование общероссийского единства;

совершенствование системы обучения в образовательных организациях в целях сохранения и развития этнокультурного и языкового многообразия Республики Татарстан наряду с воспитанием уважения к российской истории и культуре, мировым культурным ценностям;

включение в учебные программы общеобразовательных организаций курсов по изучению культурных ценностей и традиций народов, позитивного опыта их взаимодействия;

поддержка общественных инициатив, направленных на патриотическое воспитание детей и молодежи;

подготовка, профессиональная переподготовка и повышение квалификации педагогических кадров с учетом этнокультурной специфики республики;

б) в сфере обеспечения реализации конституционных прав граждан:

обеспечение равенства прав и свобод человека и гражданина независимо от расы, национальности, языка, происхождения, имущественного или должностного положения, места жительства, отношения к религии, убеждений, принадлежности к общественным объединениям, а также других обстоятельств при приеме на работу, замещении должностей государственной и муниципальной службы, формировании кадрового резерва;

сохранение условий для свободного определения гражданами своей национальной принадлежности, в том числе при проведении Всероссийской переписи населения;

принятие мер по недопущению дискриминации по признаку национальной принадлежности при осуществлении государственными органами и органами местного самоуправления своей деятельности;

в) в сфере укрепления гражданского единства многонационального народа Российской Федерации (российской нации), сохранения и поддержки этнокультурного и языкового многообразия Республики Татарстан:

сохранение и приумножение духовного, исторического и культурного наследия и потенциала народов посредством пропаганды идей патриотизма, единства и дружбы народов, межнационального (межэтнического) согласия;

повышение интереса к изучению истории, культуры и языков народов,

проживающих в Республике Татарстан, значимых исторических событий, ставших основой государственных праздников и памятных дат, связанных с реализацией государственной национальной политики;

предупреждение попыток фальсификации отечественной истории;

сохранение и развитие культуры межнациональных (межэтнических) отношений;

популяризация и распространение классических и современных произведений литературы и искусства народов, проживающих в Республике Татарстан, народного художественного творчества, организация и поддержка художественных выставок, фестивалей, конкурсов, гастролей творческих коллективов и других форм деятельности в области культуры;

развитие этнографического и культурно-познавательного туризма, оздоровительных и рекреационных зон, включающих объекты культурного наследия (памятники истории и культуры) народов, проживающих в Республике Татарстан;

оказание поддержки национальным видам спорта;

организация посещения детьми и молодежью объектов исторического и культурного наследия (памятников истории и культуры), памятных мест, городов-героев и городов воинской славы;

совершенствование системы профессиональной подготовки специалистов по истории и культуре народов, проживающих в Республике Татарстан;

государственная поддержка научных исследований, научно-популярных публикаций, произведений литературы, искусства, кино и телевидения, народного художественного творчества, интернет-ресурсов, освещающих значимые исторические события и пропагандирующих достижения представителей народов, проживающих в Республике Татарстан;

содействие созданию и восстановлению национально-культурных и культовых объектов, их благоустройству и использованию;

г) в сфере обеспечения межнационального и межконфессионального мира и согласия, гармонизации межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений:

правовое просвещение граждан в сфере противодействия экстремизму и терроризму;

вовлечение этнокультурных и общественных объединений, религиозных организаций в деятельность по развитию межнационального и межконфессионального диалога, противодействию экстремизму, национальной и религиозной нетерпимости;

противодействие пропаганде идей экстремизма, ксенофобии, национальной исключительности, идеологии нацизма в обществе и в средствах массовой информации, электронных коммуникаций;

реализация мер правового и информационного характера по профилактике использования национального и религиозного факторов

в избирательном процессе;

д) в сфере обеспечения социально-экономических условий для эффективной реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан:

учет этнокультурного фактора при обеспечении сбалансированного, комплексного и системного развития муниципальных образований;

содействие развитию народных промыслов и ремесел;

разработка, реализация, обеспечение отраслевого и межотраслевого соответствия государственных и муниципальных программ в сфере осуществления государственной национальной политики;

создание условий, способствующих вовлечению представителей национально-культурных общественных объединений Республики Татарстан в процесс развития торгово-экономических и культурных связей с регионами Российской Федерации, странами ближнего и дальнего зарубежья;

е) в сфере обеспечения условий для сохранения и развития русского языка как государственного языка Российской Федерации и языка межнационального общения:

использование русского языка как государственного языка Российской Федерации во всех сферах жизни общества;

создание условий для различных форм поддержки русского языка в сфере образования, науки и культуры;

обеспечение функционирования и активного развития русского языка как языка межнационального общения в условиях поликультурной среды;

популяризация русского языка и литературы, повышение уровня языковой грамотности и речевой культуры общества;

ж) в сфере сохранения и поддержки государственных языков Республики Татарстан и родных языков народов, проживающих в республике:

создание оптимальных условий для сохранения и поддержки государственных языков Республики Татарстан и родных языков народов, проживающих в республике;

изучение государственных языков Республики Татарстан с целью приобщения к историко-культурному наследию народов, проживающих в Республике Татарстан;

использование в системе образования двуязычия и многоязычия как эффективного пути сохранения и развития этнокультурного и языкового многообразия российского государства;

обеспечение прав граждан на изучение родного языка;

создание правовых и материальных условий для развития в республике системы образования и воспитания на национальных языках;

создание необходимых материальных и организационных условий для овладения гражданами родными языками и государственными языками Республики Татарстан;

создание оптимальных условий для получения дошкольного, начального общего и основного общего образования на родном языке из числа языков народов Российской Федерации и для изучения родного языка из числа языков народов Российской Федерации, в том числе русского языка как родного;

недопустимость ущемления прав граждан на свободный выбор языка общения, образования, воспитания и творчества;

оказание содействия при производстве теле- и радиопрограмм, аудио- и видеоматериалов, создании интернет-ресурсов, издании печатной продукции на языках народов, проживающих в Республике Татарстан;

содействие татарам, проживающим за пределами Республики Татарстан, в сохранении и поддержке родного языка;

з) в сфере обеспечения условий для социальной и культурной адаптации иностранных граждан в Республике Татарстан и их интеграции в российское общество:

разработка, внедрение и реализация государственными органами и органами местного самоуправления во взаимодействии с институтами гражданского общества и работодателями мер по адаптации иностранных граждан в Республике Татарстан и их интеграции в российское общество;

совершенствование системы мер, обеспечивающих взаимное уважительное отношение мигрантов и принимающего сообщества в культурно-бытовой сфере;

недопущение социальной и территориальной изоляции иностранных граждан в Республике Татарстан, устранение способствующих этому условий;

повышение роли институтов гражданского общества в социальной и культурной адаптации иностранных граждан, содействие участию институтов гражданского общества в деятельности многофункциональных центров, а также организаций, предоставляющих иностранным гражданам юридические, социальные, образовательные и иные услуги;

изучение и научно-экспертное обеспечение регулирования процессов миграции;

создание экономических и социальных условий для добровольного переселения в Республику Татарстан соотечественников, проживающих за рубежом;

и) в сфере совершенствования государственного управления:

повышение эффективности системы координации деятельности государственных органов и органов местного самоуправления при реализации государственной национальной политики;

совершенствование взаимодействия государственных органов и органов местного самоуправления с институтами гражданского общества в целях укрепления гражданского единства многонационального народа Российской Федерации (российской нации), сохранения межнационального

и межконфессионального мира и согласия;

развитие межведомственного взаимодействия, направленного на поддержку национальных культур и традиций народов, проживающих в Республике Татарстан, в том числе путем сотрудничества с субъектами Российской Федерации;

установление полномочий и ответственности руководителей и должностных лиц государственных органов и органов местного самоуправления в сфере профилактики экстремизма и раннего предупреждения межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных конфликтов и напряженности;

создание организационно-правовых и экономических условий для более активного участия институтов гражданского общества, в том числе межнациональных общественных объединений, национально-культурных автономий, иных некоммерческих организаций, осуществляющих деятельность, направленную на гармонизацию межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений, в решении задач государственной национальной политики в Республике Татарстан;

совершенствование государственной информационной системы мониторинга в сфере межнациональных и межконфессиональных отношений и раннего предупреждения конфликтных ситуаций;

совершенствование законодательства Республики Татарстан в сфере государственной национальной политики;

обеспечение эффективной реализации государственных и муниципальных программ, направленных на реализацию государственной национальной политики;

совершенствование научного и экспертного обеспечения реализации государственной национальной политики;

обеспечение профессиональной переподготовки и повышения квалификации государственных и муниципальных служащих по типовым дополнительным профессиональным программам, разработанным в целях реализации государственной национальной политики;

развитие этнокультурной инфраструктуры: домов дружбы народов, центров национальной культуры, иных государственных и муниципальных организаций, деятельность которых направлена на решение задач государственной национальной политики;

совершенствование организации местного самоуправления в целях создания условий для проявления инициативы всех этноконфессиональных групп населения, а также учет их интересов и потребностей в деятельности органов местного самоуправления;

к) в сфере обеспечения участия институтов гражданского общества в реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан:

привлечение институтов гражданского общества, включая

Общественную палату Республики Татарстан, общественные советы при государственных органах и органах местного самоуправления, Ассамблею народов Татарстана, Всемирный конгресс татар, Федеральную национально-культурную автономию татар, к выработке управленческих решений, направленных на реализацию государственной национальной политики в Республике Татарстан, повышение гражданского самосознания, гармонизацию межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений, обеспечение социальной и культурной адаптации иностранных граждан в Республике Татарстан и их интеграции в российское общество, а также профилактику экстремизма и предупреждение конфликтов на национальной и религиозной почве;

поддержка Ассамблеи народов Татарстана, Всемирного конгресса татар, Федеральной национально-культурной автономии татар, социально ориентированных некоммерческих организаций в деятельности по гармонизации межнациональных (межэтнических) отношений, социальной и культурной адаптации иностранных граждан в Республике Татарстан и их интеграции в российское общество, а также по профилактике экстремизма и предупреждению конфликтов на национальной и религиозной почве;

участие общественных советов и иных консультативных органов, созданных при государственных органах и органах местного самоуправления, экспертных советов в деятельности по укреплению общероссийской гражданской и татарстанской идентичности, гармонизации межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений, обеспечению социальной и культурной адаптации иностранных граждан в Республике Татарстан и их интеграции в российское общество;

использование предусмотренных законодательством Российской Федерации и Республики Татарстан механизмов общественного контроля за деятельностью государственных органов и органов местного самоуправления по реализации государственной национальной политики;

поддержка социально ориентированных некоммерческих организаций, осуществляющих деятельность в сфере межнационального (межэтнического) сотрудничества, сохранения и защиты самобытности, культуры, языка и традиций народов, проживающих в Республике Татарстан, социальной и культурной адаптации и интеграции мигрантов, этнологического мониторинга и предупреждения конфликтов;

обеспечение открытости источников финансирования проектов, направленных на реализацию государственной национальной политики, разрабатываемых институтами гражданского общества;

вовлечение институтов гражданского общества, в том числе молодежных и детских общественных объединений, в проведение мероприятий по профилактике проявлений межнациональной (межэтнической) нетерпимости либо вражды в детской и молодежной среде;

поддержка волонтерской (добровольческой) деятельности,

направленной на реализацию государственной национальной политики;

л) в сфере информационного обеспечения реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан:

привлечение средств массовой информации, интернет-ресурсов, освещающих вопросы реализации государственной национальной политики, к выполнению целей и задач настоящей Концепции, а также принятие мер по стимулированию создания ими проектов в этой области;

создание и распространение рекламной и иной информационной продукции для реализации целей и задач государственной национальной политики;

подготовка, профессиональная переподготовка и повышение квалификации журналистов, освещающих вопросы межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений;

организация и проведение конкурсов на лучшее освещение в средствах массовой информации вопросов межнационального (межэтнического), межконфессионального и межкультурного взаимодействия;

обмен теле- и радиопрограммами, аудио- и видеоматериалами, печатной продукцией на национальных языках с субъектами Российской Федерации;

создание телевизионных программ на татарском языке для вещания на территориях проживания татар;

использование мер общественного контроля в целях недопущения публикаций, направленных на разжигание межнациональной (межэтнической) или межконфессиональной ненависти либо вражды;

м) в сфере развития международных связей:

содействие формированию положительного образа Российской Федерации за рубежом, отношения к ней, как к демократическому государству, гарантирующему удовлетворение национально-культурных потребностей (этнокультурных потребностей) граждан;

взаимодействие с международными, всероссийскими и региональными национальными объединениями в области реализации программ этнокультурного развития;

содействие консолидации деятельности объединений татар в Российской Федерации и за рубежом по обеспечению своих прав в странах проживания, сохранению связей с исторической Родиной;

установление постоянных культурных и экономических связей со странами дальнего и ближнего зарубежья, субъектами Российской Федерации, в которых имеются значительные группы татар и зарубежные диаспоры;

оказание поддержки татарам, проживающим за пределами Республики Татарстан, в удовлетворении национально-культурных потребностей посредством расширения связей с национально-культурными общественными объединениями Республики Татарстан;

реализация мер, направленных на противодействие любым проявлениям неонацизма, современных форм расизма, национализма, ксенофобии, русофобии, а также попыткам фальсификации истории в целях нагнетания конфронтации и реваншизма в мировой политике, попыткам пересмотра итогов Второй мировой войны, умаления подвига советского народа в Великой Отечественной войне 1941-1945 годов.

IV. Инструменты и механизмы реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан

27. Инструментами реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан являются:

а) законодательство Российской Федерации и законодательство Республики Татарстан;

б) документы стратегического планирования, разработанные на федеральном, республиканском и муниципальном уровнях;

в) государственная программа Российской Федерации «Реализация государственной национальной политики», иные государственные программы, связанные с отдельными направлениями государственной национальной политики Российской Федерации;

г) государственные программы Республики Татарстан «Реализация государственной национальной политики в Республике Татарстан на 2014–2021 годы», «Сохранение, изучение и развитие государственных языков Республики Татарстан и других языков в Республике Татарстан на 2014-2021 годы», «Сохранение национальной идентичности татарского народа (2014–2021 годы)», иные государственные программы Республики Татарстан, связанные с реализацией отдельных направлений государственной национальной политики в Республике Татарстан;

д) программы муниципальных образований, направленные на реализацию государственной национальной политики;

е) федеральная государственная информационная система мониторинга в сфере межнациональных и межконфессиональных отношений и раннего предупреждения конфликтных ситуаций;

ж) государственная информационная система «Комплексная система мониторинга межнациональных и межконфессиональных отношений и раннего предупреждения конфликтов на религиозной и национальной почве в Республике Татарстан»;

з) мониторинг состояния и поддержки государственных языков Республики Татарстан и других языков народов, проживающих в Республике Татарстан.

28. Кабинет Министров Республики Татарстан разрабатывает и утверждает план мероприятий по реализации в Республике Татарстан Стратегии государственной национальной политики Российской Федерации.

29. Реализацию настоящей Концепции осуществляют Кабинет Министров Республики Татарстан, государственные органы и органы местного самоуправления в соответствии с их компетенцией во взаимодействии с общественными объединениями, научными и другими организациями.

30. Эффективность реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан обеспечивается согласованной деятельностью государственных органов и органов местного самоуправления, институтов гражданского общества, осуществлением комплекса политических, правовых, организационных, социально-экономических, информационных и иных мер, разработанных в соответствии с настоящей Концепцией.

31. Вопросы реализации и совершенствования государственной национальной политики в Республике Татарстан, состояния межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений в Республике Татарстан рассматриваются Советом при Президенте Республики Татарстан по межнациональным и межконфессиональным отношениям.

32. Принятие мер по координации деятельности государственных органов и органов местного самоуправления, общественных объединений, научных и других организаций в сфере реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан обеспечивается Межведомственной рабочей группой по вопросам межнациональных и межконфессиональных отношений в Республике Татарстан.

33. По решению Президента Республики Татарстан наиболее актуальные вопросы реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан могут рассматриваться на заседаниях Совета Безопасности Республики Татарстан с участием представителей Общественной палаты Республики Татарстан, совещательных и консультативных органов при Президенте Республики Татарстан.

34. Реализация настоящей Концепции может осуществляться также путем заключения соглашений об осуществлении международных и внешнеэкономических связей, межрегиональных соглашений, принятия законов Республики Татарстан и иных нормативных правовых актов Республики Татарстан, муниципальных нормативных правовых актов.

35. Информационная поддержка реализации настоящей Концепции на республиканском и муниципальном уровнях осуществляется посредством привлечения информационных ресурсов заинтересованных государственных органов и органов местного самоуправления, государственных научных и образовательных организаций, средств массовой информации и некоммерческих организаций этнокультурной направленности.

36. Кабинет Министров Республики Татарстан:

а) разрабатывает и утверждает характеристики (индикаторы),

позволяющие оценивать состояние межнациональных (межэтнических) отношений в республике, эффективность деятельности государственных органов и органов местного самоуправления по реализации задач государственной национальной политики;

б) осуществляет контроль за ходом реализации настоящей Концепции и ежегодно информирует Президента Республики Татарстан о ее исполнении.

37. Корректировка настоящей Концепции осуществляется с учетом необходимости решения задач, возникающих при реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан, состояния и перспектив социально-экономического и культурного развития Республики Татарстан, а также в соответствии со Стратегией государственной национальной политики Российской Федерации на период до 2025 года.

V. Целевые показатели реализации настоящей Концепции

38. Целевыми показателями реализации настоящей Концепции являются:

а) уровень общероссийской гражданской и татарстанской идентичности (в процентах);

б) доля граждан, положительно оценивающих состояние межнациональных (межэтнических) отношений (в процентах);

в) доля граждан, отмечающих отсутствие в отношении себя дискриминации по признаку национальной, языковой или религиозной принадлежности (в процентах);

г) доля граждан, не испытывающих негативного отношения к иностранным гражданам (в процентах);

д) количество межэтнических и межконфессиональных противоречий.

39. Перечень целевых показателей реализации настоящей Концепции может уточняться по результатам мониторинга ее реализации.

VI. Ожидаемые результаты реализации настоящей Концепции

40. Ожидаемые результаты реализации настоящей Концепции:

а) укрепление гражданского единства, общероссийской гражданской и татарстанской идентичности, а также формирование единого культурного пространства Российской Федерации;

б) предотвращение, мирное разрешение конфликтных ситуаций в сфере межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных отношений;

в) сохранение и поддержка русского языка как государственного языка Российской Федерации, языка межнационального общения;

г) обеспечение условий для сохранения, развития, а также изучения и поддержки государственных языков Республики Татарстан и родных языков народов, проживающих в Республике Татарстан;

д) создание условий для социальной и культурной адаптации

иностранных граждан в Республике Татарстан и их интеграции в российское общество;

е) повышение эффективности межрегионального сотрудничества и развитие международных связей в рамках реализации государственной национальной политики в Республике Татарстан;

ж) обеспечение условий для удовлетворения этнокультурных потребностей представителей народов, проживающих в Республике Татарстан.

41. Реализация настоящей Концепции должна способствовать гармонизации межнациональных (межэтнических) отношений, всестороннему развитию народов Российской Федерации, сокращению случаев проявления ксенофобии и радикализма в обществе, развитию духовного и гражданского единства многонационального народа России.

УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПРЕЗИДЕНТЫ
УКАЗЫ

Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясенә үзгәреш кертү турында

Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен нәтиҗәле гамәлгә ашыру максатларында, Россия Федерациясе Президентының «2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе турында» 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән (Россия Федерациясе Президентының 2018 елның 6 декабрендәге 703 номерлы Указы нигезендә кертелгән үзгәрешләре белән) расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясенең нигезләмәләренә таянып, **карар бирәм:**

1. Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясен раслау турында» 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән (Татарстан Республикасы Президентының 2013 елның 26 июлендәге ПУ-695 номерлы Указы нигезендә кертелгән үзгәрешләре белән) расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясенә, аны кушымтада бирелүче яңа редакциядә бәян итеп, үзгәреш кертергә.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына үз актларын әлеге Указга туры китерергә, шулай ук аны гамәлгә ашыруны тәэмин итүче башка карарлар кабул итәргә.

3. Әлеге Указ аңа кул куйган көннән үз көченә керә.

Татарстан Республикасы Президенты **Р.Н. Миңнеханов**

Казан, Кремль
2019 ел, 06 май
№ ПУ-259

Татарстан Республикасы
Президентының
2019 елның «06» маендагы
ПУ-259 номерлы Указына
кушымта

Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе (алга таба – Концепция) сәяси-хокукый карашларның, рухи юнәлешләрнең, принциплар һәм өстенлекләрнең системага салынган җыелмасыннан гыйбарәт, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, башка дәүләт органнарының һәм Татарстан Республикасында җирле үзидарә органнарының (алга таба – дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары) эшчәнлеген, аларның этник үсеш һәм милләтара (этносара) мөнәсәбәтләр өлкәсендә граждан җәмгыяте институтлары белән үзара хезмәттәшлеген координацияләү өчен нигез булып тора.

2. Концепция буенча Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте объекты булып Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең милләтара (этносара) мөнәсәбәтләре һәм аларның этномәдәни үсеш даирәсе тора.

3. Концепция – Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең өстенлекләрен, максатларын, принципларын, бурычларын, төп юнәлешләрен, шулай ук аны тормышка ашыру алымнарын һәм механизмнарын билгеләүче документ.

4. Концепция дәүләт, җәмгыять, кеше һәм граждан мәнфәгатьләрен тәэмин итү, Россия Федерациясенең дәүләти бердәмлеген һәм бөтенлеген ныгыту, Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең этномәдәни үзенчәлеген саклап калу, гражданнарның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен тәэмин итү, дәүләт һәм җәмгыять мәнфәгатьләрен җайга салу максатларында эшләнде.

5. Концепциянең хокукый нигезен Россия Федерациясе Конституциясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, халыкара хокукның гомумтанылган принциплары һәм нормалары, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары, федераль һәм республика законнары, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасындагы шартнамәләр (килешүләр) тәшкил итә.

6. Концепция Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең тарихи гореф-гадәтләрен, табигать, климат шартларын һәм табигый-икътисадый шартларны, алар тормышының социаль-мәдәни үзенчәлекләрен, геосәяси һәм милли мохитне, аларның күршеләре белән үзара мөнәсәбәтләре тәҗрибәсен аңлауга нигезләнә, анда Татарстан Республикасындагы хәзерге этносоциаль вазгыять чагылыш таба.

7. Концепция дәүләт (милли) иминлеген тәэмин итү, озак вакытка исәпләнгән социаль-икътисадый үсеш, төбәк, миграция, тел һәм яшьләр сәясәте, мәгариф һәм мәдәният өлкәләрендә дәүләтнең стратегик планлаштыру документларын, Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте өлкәсенә кагылышлы башка документларны, шулай ук Россия Федерациясе Президентының «2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе турында» 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән (Россия Федерациясе Президентының 2018 елның 6 декабрендәге 703 номерлы Указы нигезендә кертелгән үзгәрешләре белән) расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясенең төп нигезләмәләрен исәпкә алып эшләнде.

8. Әлеге Концепция гомуми социаль, сәяси һәм икътисадый тотрыклылыкны тәэмин итүгә, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, җирле үзидарә органнарының һәм граждан җәмгыяте институтларының нәтиҗәле үзара хезмәттәшлегенә, Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең милләтара татулык һәм тынычлык, диннәргә тигез караш, бер-берсен этник мәдәни кыйммәтләр белән баету традицияләрен үстерүгә, кеше һәм гражданның конституциячел хокукларын тәэмин итүгә, дәүләт милли сәясәте өлкәсенә кагылышлы максатчан проектлар һәм программалар эшләүгә һәм гамәлгә ашыруга юнәлтелгән.

9. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең аеруча игътибар бирелергә тиешле мәсьәләләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

а) Татарстан Республикасы халкында гражданлык бердәмлеген, гомумроссия гражданлык тәңгәллеген (гражданлык үзаңын) һәм аның контекстында формалашучы Татарстан гражданлык тәңгәллеген ныгыту;

б) Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең мәдәният һәм тел ягыннан төрлелеген саклап калу һәм үстерү, аларның рухи бердәмлеген ныгыту;

в) Россия Федерациясенең дәүләт теле һәм милләтләр арасында аралашу теле буларак рус телен саклап калу;

г) Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм республикада яшәүче халыкларның туган телләрен, мәдәниятләрен һәм гореф-гадәтләрен саклап калу һәм үстерү;

д) милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләр өлкәсендә каршылыкларны бетерү, экстремистлыкны профилактикалау, милли һәм дини җирлектәге низагларны кисәтү, чит ил гражданнарының һәм гражданлыгы булмаган затларның яңа шартларга җайлашуы өчен мөмкинлекләр тудыру;

е) Татарстан Республикасын татар халкының рухи һәм этномәдәни мәркәзе дип тану, Татарстан Республикасыннан читтә яшәүче татарларның интеллектуаль, икътисадый һәм этномәдәни берләшүе өчен шартлар булдыру;

ж) чит илләрдә яшәүче ватандашларга булышлык күрсәтү, аларның Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы белән элемтәләрен үстерүгә һәм ирекле рәвештә Россия Федерациясенә күчеп кайтуына ярдәм итү.

10. Әлеге Концепцияне гамәлгә ашыру гомумроссия граждан тәңгәллеген һәм Татарстан граждан тәңгәллеген ныгытуга ярдәм итүче туплау факторы булырга тиеш.

11. Әлеге Концепция дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары, шулай ук граждан җәмгыяте институтлары тарафыннан Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте мәсьәләләрен хәл итүнең бердәм алымнарын эшләүгә булышлык итәргә тиеш.

12. Әлеге Концепция комплекслы тармакара социаль юнәлешле була һәм Россия Федерациясенең күпмилләтле халкы (Россия милләте) мөмкинлекләрен үстерүгә хезмәт итә.

II. Татарстан Республикасында милләтара (этносара) мөнәсәбәтләрнең хәзерге торышы

13. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте ике фундаменталь өстенлекле нигезләмәгә: Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең тормыш-яшәеше өчен тигез шартлар тәэмин итү һәм татар халкын һәрьяклап үстерү һәм Татарстан Республикасын аның дәүләтчелегенең тарихи формасы буларак ныгыту зарурлыгына таянып корыла.

14. Татарстан халкының күпэтнослы һәм күпконфессияле булуы – республиканың үзенчәлеге, аның үсеше тыгыз этномәдәни йогынтылар һәм хәзерге Татарстан территориясендә яшәүче халыклар вәкилләре традицияләренең үзара катнашуы белән сыйфатлана. Әлеге процесста Татарстан Республикасында яшәүче барлык башка халыклар вәкилләренә карата күпчелекне тәшкил иткән татар һәм рус халкы вәкилләре традицион рәвештә әйдәүче рольне уйнады һәм уйный. 2010 елдагы халык санын алу йомгаклары буенча Татарстан Республикасында 3,78 миллион кешенең 53,2 процентын – татарлар, 39,7 процентын руслар тәшкил итә. Идел буе халыклары вәкилләреннән Татарстан территориясендә чувашлар, удмуртлар, мордвалар, марилар һәм башкортлар яши, тулаем алганда, алар Татарстан халкының 5,6 процентын тәшкил итә.

15. Хәзерге Татарстан территориясендә җирле җәмгыятьнең милләтара (этносара) һәм конфессияара уңай мөнәсәбәтләр урнашкан тарихи аерым бер төре оешты. Гасырлар буе бергәләшеп яшәү дәвамында күркәм күршелек, төрле диннәргә тигез караш, милләтара (этносара) татулык һәм хезмәттәшлекнең тотрыклы сыйфатлары формалашты. Традицияләргә таяну

тискәре милли-радикаль сәяси тенденцияләр йогынтысын нейтральләштерергә, республикада милләтара һәм динара тынычлыкны һәм үзара аңлашуны саклап калып, экстремизм чагылышларына каршы торырга мөмкинлек бирә.

16. Тарих барышында төрле төркиләрне һәм фин-угорларны үзенә катнаштырган, соңрак славян йогынтысын да кичергән татар халкының мең елдан артып киткән дәүләтчелек тарихы бар. Аның турындагы күзаллаулар татар халкы менталитетының аерылгысыз өлешен тәшкил итә, милли-дини үзаңы үсешенә этәргеч бирә, күп вакытта татарларның башка халыклар белән үзара мөнәсәбәтләре эчтәлеген һәм характерын билгели. Шуның белән бергә татар халкының үсешендәге үзенчәлек аның төрле территорияләрдә таралып урнашуы кебек үзенчәлеген дә китереп чыгарды. Нәтиҗәдә, Татарстан территориясендә бүген татарларның гомуми санының өчтән береннән дә кимрәк өлеше генә яши, бу исә республикадан читтә яшәүче татарларның этномәдәни мәнфәгатьләрен, таләпләрен һәм ихтыяҗларын исәпкә алган дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыруны таләп итә. Шул сәбәпле Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруга теге яки бу дәрәҗәдә барлык татар халкының этномәдәни казанышларын торгызу, саклап калу, үстерү һәм ишәйтү мәсьәләләрен хәл итү дә керә.

17. Татарстанның күпмилләтле халкы барлыкка килүгә һәм аның үсешенә рус халкы вәкилләре зур йогынты ясады. Рус халкының менталитеты һәм рухи кыйбласы республикадагы милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләр характерында сизелерлек чагылыш таба. Рус халкы вәкилләре этномәдәни үсешенең хәзерге бөтен Россия өчен уртак мәсьәләләре Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең аерылгысыз өлеше булып тора.

18. Хәзерге Татарстан территориясендә борынгыдан ук башка халык вәкилләре яши, аларның монда традицион компактлы торак пунктлары күп, димәк, алар үзләренең этномәдәни, этнотел һәм мәгариф өлкәсендәге ихтыяҗларын тиешле институтлар һәм учреждениеләр эшчәнлеге аша дәүләт тәэмин итүенә мохтаҗ.

19. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен формалаштыруга һәм гамәлгә ашыруга миграция процесслары сизелерлек йогынты ясый.

20. Татарстан Республикасында милләтара (этносара) мөнәсәбәтләрнең хәзерге торышына, тулаем алганда, тотрыклылык, төрле милләтләр вәкилләренең һәм төрле дин тотучыларның тыныч хезмәттәшлектә булу рухы хас.

21. Шул ук вакытта дини экстремистлык, террорчылык, этнослар үзаңына тискәре йогынты ясаучы традицион булмаган дини идеяләр таралуы белән бәйле яңа куркынычлар һәм хәвефләр килеп чыгуы сәбәпле милләтара (этносара) һәм динара мөнәсәбәтләр өлкәсендә проблемалар туа. Әлеге хәлләр барысы да Татарстан Республикасында милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләр торышына йогынты ясарга мөмкин.

22. Концепцияне гамәлгә ашыру чорында Татарстан Республикасында милләтара тынычлыкны һәм татулыкны тәэмин итүдә мөһим нәтиҗәләргә ирешелде. Социологик сораштырулар йомгаклары буенча 2018 елда сораштыруда катнашкан барлык республика халкының 80,4 проценты Татарстанда милләтара (этносара) мөнәсәбәтләрнең торышына уңай бәя бирде, 90 проценттан артыгы үзләренә карата милләте, теле һәм диненә кагылышлы билгеләр буенча дискриминация булмавын, ә гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеге дәрәҗәсе 80 проценттан артыграк дип билгеләп үтте.

III. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең максаты, принциплары, өстенлекле юнәлешләре һәм бурычлары

23. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең максаты түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

а) бөтен Россиядә милләтләр татулыкны ныгыту, сәяси һәм социаль тотрыклылыкны тәэмин итү, демократик институтларны үстерү;

б) Россия Федерациясе күпмилләтле халкының (Россия милләтенең) бердәмлеген, гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеген ныгыту;

в) кешенең һәм гражданның расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәтенә һәм вазыйфасына, тору урынына, дингә мөнәсәбәтенә, нинди иҗтимагый берләшмәгә керүенә һәм башка шартларга карамастан, аның хокуклары һәм ирекләре тигезлеген тану һәм яклау;

г) Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче барлык халыклар вәкилләренең үсеше һәм тормыш алып баруы өчен сәяси-хокукый, социаль-икътисадый, рухи-әхлакый, мәдәни-көнкүреш һәм башка шартларны тиешле дәрәҗәдә үтәү;

д) Татарстан Республикасының этномәдәни һәм телләр төрлелеген, Россия җәмгыятенең нигезе буларак традицион рухи-әхлакый хәзинәләрне саклап калу, үстерү һәм тиешле дәрәҗәдә саклау;

е) милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрне җайга салу;

ж) Татарстан Республикасында чит ил гражданнарының яңа шартларга уңышлы социаль һәм мәдәни җайлашуы һәм аларның Россия җәмгыятенә керешеп китүе;

з) каршылыклы хәлләр килеп чыгуны, террорчылык һәм экстремистлык чагылышларын профилактикалау.

24. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең төп принциплары түбәндәгеләр:

а) кешенең һәм гражданның расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәтенә һәм вазыйфасына, тору урынына, дингә мөнәсәбәтенә, нинди иҗтимагый берләшмәгә керүенә һәм башка шартларга карамастан, аның хокуклары һәм ирекләре тигезлеге;

б) Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче халыкларның һәм этник берлекләрнең үсеше өчен тигез шартлар тәэмин итү;

в) нинди дә булса шартлар куймыйча, гражданнарның рухи-әхлакый, дини һәм мәдәни-көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерү;

г) социаль чыгышына, расасы, милләте, теле һәм диненә кагылышлы билгеләр буенча дискриминациянең теләсә кайсы рәвешләрен профилактикалау;

д) гражданнарның милли горурлыгына хөрмәт белән карау, расачыл, милли һәм дини нәфрәт яисә дошманлык кабызу омтылышларын булдырмау һәм аларга киртә кую;

е) милләтара (этносара) һәм конфессияара каршылыкларны һәм низагларны хокукый нигездә вакытында һәм тыныч юл белән хәл итү;

ж) Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның этномәдәни һәм телләр төрлелегенә, республиканың һәм тулаем Россия җәмгыятенең мөһим стратегик ресурсы булып торган иҗади мөмкинлекләренә дәүләт ярдәме күрсәтү;

з) Россия Федерациясе халыклары вәкилләренең бердәмлек һәм үзара ярдәм кебек тарихи гореф-гадәтләрен буыннан-буынга тапшыра килү;

и) дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашырганда дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнарының граждан җәмгыяте институтлары белән хезмәттәшлеге, дәүләт корылышы һәм иҗтимагый тормышны җайга салу мәсьәләләрен хәл итүдә барлык халык вәкилләренең тигез хокуклы катнашуы;

к) аларның тармакара үзенчәлеген исәпкә алып, дәүләт милли сәясәте мәсьәләләрен хәл итүгә комплекслы якын килү алымнарын куллану;

л) расага кагылышлы, милли һәм дини билгеләр буенча сәяси партияләр оешуны булдырмау;

м) Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең ачыклыгы һәм хәбәрдарлыгы.

25. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте өлкәсендәге бурычлар:

а) гражданнарның тигез хокуклылыгын, аларның конституциячел хокукларын тәэмин итү;

б) бербөтен милли-дәүләт тәңгәллеген (гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеген) формалаштыру;

в) милләтара тынычлыкны һәм татулыкны тәэмин итү, милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрне җайга салуны, экстремистлыкны профилактикалау, милли һәм дини җирлектәге каршылыклар килеп чыгуны кисәтү;

г) Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен нәтиҗәле гамәлгә ашыру өчен социаль-икътисадый шартлар тәэмин итү;

д) Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның этномәдәни һәм рухи үсешенә булышлык итү;

е) белем бирү процессларының барлык этапларында балаларда һәм яшьләрдә гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеге, ватанпәрвәрлек, гражданлык җаваплылыгы, үз Ватаны тарихы белән горурлану хисе формалаштыру, яшь буынны Татарстан Республикасында

яшәүче халык вәкилләренең мәдәниятенә, теленә, традицияләренә һәм гореф-гадәтләренә хөрмәт рухында тәрбияләү;

ж) Россия Федерациясенең дәүләт теле һәм милләтләр арасында аралашу теле буларак рус телен саклап калу һәм үстерү;

з) Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм республикада яшәүче халыкларның туган телләрен, мәдәниятләрен һәм гореф-гадәтләрен саклап калу һәм үстерү;

и) чит ил гражданнарының Татарстан Республикасында социаль һәм мәдәни шартларга җайлашуы, аларның Россия җәмгыятенә керешеп китүе;

к) Татарстан Республикасы дәүләт милли сәясәте өлкәсендә дәүләт идарәсен камилләштерү;

л) дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашырганда дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнарының граждан җәмгыяте институтлары белән хезмәттәшлеген камилләштерү;

м) дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруны мәгълүмати тәэмин итү;

н) дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашырганда халыкара элемтәләрне үстерү.

26. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең төп юнәлешләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

а) Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый һәм мәдәни кыйммәтләр нигезендә гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеген ныгыту өлкәсендә:

гражданлык тәңгәллеге, ватанпәрвәрлек, гражданлык җаваплылыгы, үз Ватаны тарихы белән горурлану хисе формалаштыру, гражданнарга һәм милли өстенлекләргә, Россиянең традицион рухи-әхлакый кыйммәтләренә карата хөрмәт белдерүгә нигезләнгән милләтара аралашу культурасы тәрбияләү;

мәгарифнең күпмәдәниятле моделен үстерү һәм гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеген ныгыту;

белем бирүнең төрле баскычларында мәгариф программаларын, шулай ук Россия Федерациясе халыкларының үзара эшчәнлек алып баруы тарихи тәҗрибәсен, гомумроссия бердәмлеген формалаштыруга йогынты ясаган мөһим вакыйгаларны өйрәнү буенча уку-методика комплексларын камилләштерү;

Татарстан Республикасының этномәдәни һәм телләр күптөрлелеген саклап калу һәм үстерү максатларында Россия тарихына һәм мәдәниятенә, дөнья мәдәни хәзинәләренә хөрмәт тәрбияләү белән бергә мәгариф оешмаларында уку-укыту системасын камилләштерү;

гомуми белем бирү оешмаларының уку программаларына мәдәни хәзинәләрне һәм халыкларның гореф-гадәтләрен, аларның үзара хезмәттәшлегенең уңай тәҗрибәсен өйрәнү буенча курслар кертү;

балаларга һәм яшьләргә патриотик тәрбия бирүгә юнәлтелгән җәмәгать башлангычларына булышлык күрсәтү;

республиканың этномәдәни үзенчәлеген исәпкә алып, педагогик кадрлар әзерләү, аларны һөнәри яктан яңадан әзерләү һәм квалификацияләрен күтәрү;

б) гражданнарның конституциячел хокукларын тәэмин итү өлкәсендә:

кешенең һәм гражданның расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәтенә һәм вазыйфасына, тору урынына, дингә мөнәсәбәтенә, нинди иҗтимагый берләшмәгә керүенә һәм эшкә урнашкан вакытта, дәүләт һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләгәндә, кадрлар резервын формалаштырганда килеп чыккан башка шартларга карамастан, аның хокуклары һәм ирекләре тигезлеген тәэмин итү;

гражданнарның үзенең нинди милләт вәкиле булуын, шул исәптән Бөтенроссия халык санын алу вакытында да, ирекле рәвештә билгеләве өчен шартларны саклап калу;

дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары үз эшчәнлеген тормышка ашырганда кешене милләтенә кагылышлы билгеләр буенча дискриминацияләүне булдырмау өчен чаралар күрү;

в) Россия Федерациясенең күмилләтле халыкның (Россия милләтенең) гражданлык бердәмлеген ныгыту, Татарстан Республикасының этномәдәни һәм телләр күптөрлелеген саклап калу һәм үстерү өлкәсендә:

ватанпәрвәрлек, халыклар бердәмлеге һәм дуслыгы, милләтара (этносара) татулыкны пропагандалау юлы белән халыкларның рухи, тарихи һәм мәдәни мирасын һәм мөмкинлекләрен саклап калу һәм арттыру;

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның тарихын, мәдәниятен һәм телен, дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру белән бәйле дәүләт бәйрәмнәрен һәм истәлекле даталарны билгеләп үтү өчен нигез булып торучы мөһим тарихи вакыйгаларны өйрәнүгә кызыксынуны арттыру;

Ватан тарихын бозып күрсәтү омтылышларын кисәтү;

милләтара (этносара) мөнәсәбәтләр культурасын саклап калу һәм үстерү;

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның классик һәм заманча әдәбият һәм сәнгать әсәрләрен, халык сәнгать иҗаты әсәрләрен популярлаштыру һәм тарату, сәнгать күргәзмәләрен, фестивальләрне, конкурсларны, иҗат коллективлары гастрольләрен һәм мәдәният өлкәсендәге башка эшчәнлек төрләрен оештыру һәм аларга ярдәм күрсәтү;

этнография һәм мәдәни-танып-белү туризмы, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр) кергән сәламәтләндерү һәм рекреация зоналарын үстерү;

спортның милли төрләренә булышлык күрсәтү;

балалар һәм яшьләрнең тарихи һәм мәдәни мирас объектларында (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр), истәлекле урыннарда, герой-шәһәрләрдә һәм сугышчан дан шәһәрләрендә булуын оештыру;

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның тарихы һәм мәдәнияте буенча белгечләрне һөнәри әзерләү системасын камилләштерү;

мөһим тарихи вакыйгаларны яктыртучы һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның казанышларын пропагандалаучы фәнни тикшеренүләргә, фәнни-популяр мәкаләләргә, әдәбият һәм сәнгать әсәрләренә, кино һәм телевидениегә, халык сәнгать иҗатына, интернет-ресурсларга дәүләт ярдәме күрсәтү;

милли-мәдәни һәм дини объектлар булдыруга һәм аларны торгызуга, төзекләндерүгә һәм аларны файдалануга булышлык итү;

г) милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны, милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрне җайга салуны тәэмин итү өлкәсендә:

экстремистлыкка һәм террорчылыкка каршы көрәшү өлкәсендә гражданнарга хокукый мәгълүмат бирү;

этномәдәни һәм җәмәгать берләшмәләрен, дини оешмаларны милләтара һәм конфессияара диалогны үстерү, экстремистлыкка, җәмгыятьтә башка милләтләрне һәм диннәрне кабул итә алмау чагылышларына каршы көрәшү буенча эшчәнлеккә җәлеп итү;

җәмгыятьтә һәм массакүләм мәгълүмат, электрон коммуникация чараларында экстремистлык, ксенофобия, милли өстенлек идеяләрен пропагандалауга каршы көрәшү;

сайлау процессында милли һәм дини факторларны файдалануны профилактикалау буенча хокукый һәм мәгълүмати чараларны гамәлгә ашыру;

д) Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен нәтиҗәле гамәлгә ашыру өчен социаль-икътисадый шартларны тәэмин итү өлкәсендә:

муниципаль берәмлекләрнең тигез, комплекслы һәм системалы үсешен тәэмин итүдә этномәдәни факторны исәпкә алу;

халык промыселлары һәм һөнәрләрен үстерүгә булышлык итү;

дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру өлкәсендә тармакларда һәм тармаклар арасында кабул ителгән дәүләт һәм муниципаль программаларның туры килүен эшләү, гамәлгә ашыру, тәэмин итү;

Татарстан Республикасының милли-мәдәни иҗтимагый берләшмәләре вәкилләрен Россия Федерациясе төбәкләре, якын һәм ерак чит илләр белән сәүдә-икътисадый һәм мәдәни элемтәләрне үстерү процессына җәлеп итүгә булышлык итүче шартлар булдыру;

е) Россия Федерациясенең дәүләт теле һәм милләтләр арасында аралашу теле буларак рус телен саклап калу һәм үстерү өчен шартлар тәэмин итү өлкәсендә:

Россия Федерациясенең дәүләт теле буларак рус телен иҗтимагый тормышның барлык өлкәләрендә куллану;

мәгариф, фән һәм мәдәни өлкәләрдә рус теленә булышлык итүнең төрле формалары өчен шартлар булдыру;

күпмәдәниятле мохит шартларында милләтләр арасында аралашу теле буларак рус теленең гамәлдә булуын һәм аның актив үсешен тәэмин итү;

рус телен һәм әдәбиятын популярлаштыру, халыкның язма һәм сөйләм телен белү дәрәҗәсен һәм тел культурасын күтәрү;

ж) Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм республикада яшәүче халыкларның туган телләрен саклап калу һәм үстерү өлкәсендә:

Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм республикада яшәүче халыкларның туган телләрен саклап калу һәм үстерү өчен уңайлы шартлар булдыру;

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның тарихи-мәдәни мирасы белән таныштыру максатында Татарстан Республикасының дәүләт телләрен өйрәнү;

Россия дәүләтенең этномәдәни һәм телләр күптөрлелеген саклап калу һәм үстерүнең нәтиҗәле юлы буларак, мәгариф системасында икетеллелектән һәм күптеллелектән файдалану;

гражданнарның туган телләрен өйрәнүгә хокукын тәэмин итү;

республикада мәгариф һәм милли телләрдә белем һәм тәрбия бирү системасын үстерү өчен хокукый һәм матди шартлар тудыру;

гражданнарның туган телләрен һәм Татарстан Республикасының дәүләт телләрен өйрәнү өчен тиешле матди һәм оештыру шартлары булдыру;

Россия Федерациясе халыклары телләре буларак туган телдә мәктәпкәчә, башлангыч гомуми һәм төп гомуми белем алу һәм Россия Федерациясе халыклары телләре буларак туган телне, шул исәптән туган тел буларак рус телен өйрәнү өчен уңайлы шартлар булдыру;

гражданнарның ирекле рәвештә аралашу, белем һәм тәрбия алу һәм иҗат итү телен сайлау хокукын бозуны булдырмау;

Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телендә теле- һәм радио программалар, аудио- һәм видеоматериаллар чыгаруга, интернет-ресурслар булдыруга, басма продукция нәшер итүгә булышлык итү;

Татарстан Республикасыннан читтә яшәүче татарларга туган телләрен саклап калу һәм үстерүдә булышлык итү;

з) чит ил гражданнарының Татарстан Республикасында социаль һәм мәдәни шартларга җайлашуы һәм аларның Россия җәмгыятенә керешеп китүе өчен шартларны тәэмин итү өлкәсендә:

дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнарының граждан җәмгыяте институтлары һәм эш бирүчеләр белән берлектә чит ил гражданнарының Татарстан Республикасында яңа шартларга җайлашуы һәм Россия җәмгыятенә керешеп китүе буенча чаралар эшләве, аларны куллануга кертү һәм тормышка ашыру;

мигрантларның һәм аларны кабул иткән җәмгыятьнең мәдәни-көнкүреш өлкәсендә бер-берсенә карата ихтирамлы мөнәсәбәттә булуын тәэмин итүче чаралар системасын камилләштерү;

Татарстан Республикасында чит ил гражданнарының социаль һәм территориаль яктан аерымлануын булдырмау һәм аңа китерүче шартларны бетерү;

чит ил гражданнарының социаль һәм мәдәни шартларга җайлашуында граждан җәмгыяте институтларының ролен арттыру, граждан җәмгыяте институтларының күпфункцияле үзәкләр, шулай ук чит ил гражданнарына

юридик, социаль, мәгариф һәм башка хезмәтләр күрсәтүче оешмалар эшчәнлегендә катнашуына булышлык итү;

миграция процессларын җайга салуны өйрәнү һәм фәнни-экспертлык хезмәте белән тәэмин итү;

чит илләрдә яшәүче ватандашларыбызның ирекле рәвештә Татарстан Республикасына күчеп килүе өчен икътисадый һәм социаль шартлар булдыру;

и) дәүләт идарәсен камилләштерү өлкәсендә:

дәүләт милли сәясәтен тормышка ашырганда, дәүләт органнарының һәм җирле үзидарә органнарының эшчәнлеген координацияләү системасының нәтиҗәлелеген арттыру;

Россия Федерациясенең күпмилләтле халыкның (Россия милләтенең) гражданлык бердәмлеген ныгыту, милләтара һәм конфессияара тынычлыкны һәм татулыкны саклап калу максатларында дәүләт органнарының һәм җирле үзидарә органнарының граждан җәмгыяте институтлары белән үзара хезмәттәшлеген камилләштерү;

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның милли мәдәниятләрен һәм гореф-гадәтләрен саклап калуга юнәлтелгән ведомствоара үзара эшчәнлекне, шул исәптән Россия Федерациясе субъектлары белән хезмәттәшлек итү юлы белән үстерү;

экстремистлыкны профилактикалау һәм милләтара (этносара) һәм конфессияара каршылыкларны һәм киеренкелекне алдан кисәтү өлкәсендә дәүләт органнарының һәм җирле үзидарә органнары җитәкчеләренең һәм вазыйфаи затларының вәкаләтләрен һәм җаваплыгын билгеләү;

граждан җәмгыяте институтларының, шул исәптән милләтара җәмәгать берләшмәләренең, милли-мәдәни мохтариятләрнең, милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләр өлкәсендә каршылыкларны бетерүгә юнәлтелгән эшчәнлек алып баручы башка оешмаларның Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте мәсьәләләрен хәл итүдә тагын да активрак катнашуы өчен оештыру-хокукый һәм икътисадый шартлар булдыру;

милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр һәм низаглы хәлләрне алдан кисәтү өлкәсендә дәүләт мәгълүмат системасын камилләштерү;

дәүләт милли сәясәте өлкәсендә Татарстан Республикасы законнарын камилләштерү;

дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыруга юнәлтелгән дәүләт һәм муниципаль программаларны нәтиҗәле рәвештә гамәлгә ашыруны тәэмин итү;

дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыруны фәнни яктан һәм экспертлык хезмәте күрсәтү ягыннан тәэмин итүне камилләштерү;

дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру максатларында эшләнгән өстәмә һөнәри белем бирү программалары буенча дәүләт һәм муниципаль хезмәткәрләрне һөнәри яктан яңадан әзерләү һәм квалификациясен күтәрүне тәэмин итү;

этномәдәни инфраструктураны: халыклар дуслыгы йортларын, милли мәдәният үзәкләрен, дәүләт милли сәясәте мәсьәләләрен хәл итүгә

юнәлтелгән эшчәнлек алып баручы башка дәүләт һәм муниципаль оешмаларны үстерү;

халыкның барлык этноконфессиональ төркемнәренә үз инициативаларын күрсәтү өчен шартлар тудыру максатларында җирле үзидарә эшчәнлеген оештыруны камилләштерү, шулай ук җирле үзидарә органнары эшчәнлегендә аларның мәнфәгатьләрен һәм ихтыяҗларын исәпкә алу;

к) Татарстан Республикасы дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыруда граждан җәмгыяте институтларының катнашуын тәэмин итү өлкәсендә:

граждан җәмгыяте институтларын, Татарстан Республикасы Иҗтимагый палатасын, дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары каршындагы иҗтимагый советларны, Татарстан Халыклар ассамблеясен, Бөтендөнья татар конгрессын, Татарларның федераль милли-мәдәни мохтариятен дә кертеп, Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруга юнәлтелгән идарәчел карарларны эшләүгә, гражданлык үзаңын күтәрүгә, милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрдә каршылыкларны бетерүгә, чит ил гражданнарының Татарстан Республикасында социаль һәм мәдәни җайлашуын һәм аларның Россия җәмгыятенә керешеп китүен тәэмин итүгә, шулай ук экстремизмны профилактикалауга һәм милли һәм дини җирлектәге низагларны кисәтүгә җәлеп итү;

Татарстан Халыклар ассамблеясенә, Бөтендөнья татар конгрессына, Татарларның федераль милли-мәдәни мохтариятенә, социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрдә каршылыкларны бетерүгә, чит ил гражданнарының Татарстан Республикасында социаль һәм мәдәни җайлашуын һәм аларның Россия җәмгыятенә керешеп китүен тәэмин итүгә, шулай ук экстремизмны профилактикалауга һәм милли һәм дини җирлектәге низагларны кисәтүгә юнәлтелгән эшчәнлекләрендә ярдәм күрсәтү;

дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары каршында төзелгән иҗтимагый советларның һәм башка консультатив органнарның, эксперт советларының гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеген арттыру, милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрдә каршылыкларны бетерү, чит ил гражданнарының социаль һәм мәдәни җайлашуын һәм Россия җәмгыятенә керешеп китүен тәэмин итү эшчәнлегендә катнашуы;

дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнарының дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру эшчәнлегенә Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә каралган иҗтимагый күзәтчелек механизмнарын файдалану;

милләтара (этносара) хезмәттәшлек, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның үзенчәлеген, мәдәниятен, телен һәм гореф-гадәтләрен саклап калу һәм яклау, мигрантларның социаль һәм мәдәни җайлашуы һәм республика тормышына керешеп китүе өлкәсендә эшчәнлекне гамәлгә

ашыручы социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

граждан җәмгыяте институтлары тарафыннан эшләнә торган, дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруга юнәлтелгән проектларны финанслау чыганаклары турындагы мәгълүматның һәркемгә ачыклыгын тәэмин итү;

граждан җәмгыяте институтларын, шул исәптән яшьләр һәм балалар иҗтимагый берләшмәләрен балалар һәм яшьләр даирәсендә милләтара (этносара) килешмәүчәнлек яисә дошманлык чагылышларын булдырмауга юнәлтелгән чараларны уздыруга тарту;

дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруга юнәлтелгән волонтерлык (ирекле ярдәмчеләр) хәрәкәтенә ярдәм күрсәтү;

л) Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруны мәгълүмат белән тәэмин итү өлкәсендә:

дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру мәсьәләләрен яктыртучы массакүләм мәгълүмат чараларын, интернет-ресурсларны әлеге Концепциянең максатларын һәм бурычларын үтәүгә җәлеп итү, шулай ук аларны бу өлкәдә проектлар булдыруга кызыксындыру;

дәүләт милли сәясәте максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыру өчен реклама һәм башка мәгълүмати продукцияне булдыру һәм тарату;

милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләргә кагылышлы мәсьәләләрне яктыртучы журналистларны әзерләү, һөнәри яктан яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү;

милләтара (этносара), милләтара һәм мәдәниятара хезмәттәшлек мәсьәләләрен массакүләм мәгълүмат чараларында иң яхшы яктыртуга конкурслар оештыру һәм уздыру;

Россия Федерациясе субъектлары белән милли телләрдә телевидение һәм радио тапшырулары, аудио- һәм видео материаллар, басма продукция алмашу;

татарлар яшәгән территорияләрдә күрсәтү өчен татар телендә телевидение программалары эшләү;

милләтара (этносара) яисә конфессияара нәфрәт яисә дошманлык кабызуга юнәлтелгән мәкаләләр басылып чыгуны булдырмау өчен җәмәгать контроле чараларыннан файдалану;

м) халыкара элемтәләрне үстерү өлкәсендә:

Россия Федерациясенең чит илләрдә уңай образын, аңа гражданнарның милли мәдәни ихтыяҗларын (этномәдәни ихтыяҗларын) канәгатьләндерүне гарантияләүче демократик дәүләт буларак мөнәсәбәтне формалаштыруга ярдәм итү;

этномәдәни үсеш программаларын гамәлгә ашыру өлкәсендә халыкара, бөтенроссия һәм төбәк милли берләшмәләре белән хезмәттәшлек итү;

Россия Федерациясендә һәм чит илләрдә татарлар берләшмәләренең үзләре яши торган илләрдә үз хокукларын тәэмин итү, тарихи Ватаннары белән бәйләнешләрен саклап калу буенча эшчәнлеген берләштерүгә ярдәм итү;

татарларның шактый зур төркемнәре яшәгән чит илләр, Россия Федерациясе субъектлары һәм чит ил диаспоралары белән даими мәдәни һәм икътисадый элемтәләр урнаштыру;

Татарстан Республикасыннан читтә яшәүче татарларга Татарстан Республикасындагы милли-мәдәни иҗтимагый берләшмәләр белән элемтәләрен киңәйтү аша милли-мәдәни ихтыяҗларын канәгатьләндерүдә ярдәм итү;

неонацизмның теләсә нинди чагылышларына, расизмның хәзерге формаларына, милләтчелек, ксенофобия, русофобия, шулай ук дөнья сәясәтендә каршылыкны көчәйтү һәм җиңелгәннәрнең ничек тә өстенлек алырга теләве максатларында ялган тарих язарга, Икенче бөтендөнья сугышы йомгакларын кабаттан карап тикшерергә, 1941–1945 еллардагы Бөек Ватан сугышында совет халкы яулаган җиңүнең әһәмиятен киметергә тырышуына каршы торуга юнәлтелгән чараларны гамәлгә ашыру.

IV. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру инструментлары һәм механизмнары

27. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру инструментлары түбәндәгеләр:

а) Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары;

б) федераль, республика һәм муниципалитетлар дәрәҗәсендә эшләнгән стратегик планлаштыру документлары;

в) Россия Федерациясенең «Дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру» дәүләт программасы, Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәтенең аерым юнәлешләре белән бәйле башка дәүләт программалары;

г) Татарстан Республикасының «2014–2021 елларга Татарстан Республикасы дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру»; «2014–2021 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклап калу, өйрәнү һәм үстерү», «Татар халкының милли тәңгәллеген саклап калу (2014–2021 елларга)» дәүләт программалары, Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтенең аерым юнәлешләрен гамәлгә ашыру белән бәйле башка дәүләт программалары;

д) муниципаль берәмлекләрнең дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруга юнәлтелгән программалары;

е) милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр һәм низаглы вазгыятьләрне иртә кисәтү өлкәсендә федераль дәүләт мәгълүмати мониторинг системасы;

ж) «Татарстан Республикасында милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләрне һәм дини һәм милли җирлектәге низагларны иртә кисәтү өлкәсендә комплекслы мониторинг системасы» дәүләт мәгълүмати системасы;

з) Татарстан Республикасы дәүләт телләренең һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләренең торышын һәм аларга ярдәм итүне мониторинглау.

28. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Татарстан Республикасында Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планын эшли һәм раслый.

29. Әлеге Концепцияне гамәлгә ашыруны Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты, дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары үз компетенцияләре нигезендә иҗтимагый берләшмәләр, фәнни һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлектә башкара.

30. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру нәтиҗәлелеге дәүләт органнарының һәм җирле үзидарә органнарының, граждан җәмгыяте институтларының килештерелгән эшчәнлеге, әлеге Концепция нигезендә эшләнгән сәяси, хокукый, оештыру, социаль-икътисадый, мәгълүмати һәм башка чаралар комплексын гамәлгә ашыру аша тәэмин ителә.

31. Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру һәм камилләштерү, Татарстан Республикасында милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләр торышы мәсьәләләре Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр буенча совет тарафыннан карала.

32. Дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары, җәмәгать берләшмәләре, фәнни һәм башка оешмаларның Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру өлкәсендәге эшчәнлеген координацияләү чараларын күрү Татарстан Республикасында милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр мәсьәләләре буенча ведомствоара эш төркеме тарафыннан тәэмин ителә.

33. Татарстан Республикасы Президенты карары нигезендә Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруның аеруча актуаль мәсьәләләре Татарстан Республикасы Иҗтимагый палатасы вәкилләре, Татарстан Республикасы Президенты каршындагы киңәшмә һәм консультация органнары вәкилләре катнашында Татарстан Республикасы Куркынычсызлык советы утырышларында каралырга мөмкин.

34. Әлеге Концепция шулай ук халыкара һәм тышкы икътисадый элемтәләрне гамәлгә ашыру турында килешүләр, төбәкара килешүләр төзү, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, муниципаль норматив хокукый актлар кабул итү юлы белән дә гамәлгә ашырылырга мөмкин.

35. Әлеге Концепциянең республика һәм муниципаль дәрәҗәләрдә гамәлгә ашырылуына мәгълүмати ярдәм күрсәтү кызыксынган дәүләт органнарының һәм җирле үзидарә органнарының, дәүләт фәнни һәм мәгариф оешмаларының, массакүләм мәгълүмат чараларының һәм этномәдәни юнәлештәге коммерциячел булмаган оешмаларның мәгълүмати ресурсларын җәлеп итү аша башкарыла.

36. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты:

а) республикада милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләрнең торышын, башкарма хакимият органнары һәм җирле үзидарә органнарының Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте бурычларын гамәлгә ашыру буенча эшчәнлеге нәтиҗәлелеген бәяләргә мөмкинлек бирүче төп характеристикаларны (индикаторларны) эшли һәм раслый;

б) әлеге Концепцияне гамәлгә ашыруны контрольдә тота, аның үтәлеше турында Татарстан Республикасы Президентына мәгълүмат бирә.

37. Әлеге Концепциягә төзәтмәләр кертү Татарстан Республикасы дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру вакытында килеп чыккан мәсьәләләрне хәл итү зарурлыгын исәпкә алып, Татарстан Республикасының социаль-икътисадый һәм мәдәни үсешенең торышы һәм перспективалары, шулай ук Россия Федерациясенең 2025 елга кадәрге чорга дәүләт милли сәясәте стратегиясе нигезендә башкарыла.

V. Әлеге Концепцияне гамәлгә ашыруның максатчан күрсәткечләре

38. Әлеге Концепцияне гамәлгә ашыруның максатчан күрсәткечләре түбәндәгеләр:

а) гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеге дәрәҗәсе (процентларда);

б) милләтара (этносара) мөнәсәбәтләрнең (процентларда) торышын уңай бәяләүче гражданнарның өлеше;

в) үзләренә карата милләте, теле һәм диненә кагылышлы билгеләр буенча дискриминация булмавын билгеләүче гражданнар өлеше (процентларда);

г) чит ил гражданнарына карата тискәре мөнәсәбәт тоймаучы гражданнар өлеше (процентларда);

д) этносара һәм динара каршылыклар килеп чыгу очраклары саны.

39. Әлеге Концепцияне гамәлгә ашыруның максатчан күрсәткечләре исемлегенә аны гамәлгә ашыру нәтиҗәләре буенча төгәллек кертелергә мөмкин.

VI. Әлеге Концепцияне гамәлгә ашыруның көтелгән нәтиҗәләре

40. Әлеге Концепцияне гамәлгә ашыруның көтелгән нәтиҗәләре:

а) гражданлык бердәмлеген, гомумроссия гражданлык һәм Татарстан гражданлык тәңгәллеген ныгыту, шулай ук Россия Федерациясендә бердәм мәдәни мәйданны формалаштыру;

б) милләтара (этносара) һәм конфессияара мөнәсәбәтләр өлкәсендә низаглы хәлләрне булдырмау, аларны тыныч юл белән хәл итү;

в) рус телен Россия Федерациясенең дәүләт теле, милләтара аралашу теле буларак саклап калу һәм шуңа ярдәм итү;

г) Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның туган телләрен саклап калу, үстерү

һәм шулай ук өйрәнү һәм шуңа ярдәм күрсәтү өчен шартлар булдыруны тәэмин итү;

д) Татарстан Республикасында чит ил гражданнарының социаль һәм мәдәни җайлашуы өчен шартлар тудыру;

е) Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру өлкәсендә төбәкара хезмәттәшлекнең нәтиҗәлелеген арттыру һәм халыкара элемтәләрне үстерү;

ж) Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең этномәдәни ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен шартлар тәэмин итү.

41. Әлеге Концепцияне гамәлгә ашыру милләтара (этносара) мөнәсәбәтләрдә каршылыкларны бетерүгә, Россия Федерациясе халыкларын төрле яклап үстерүгә, җәмгыятьтә ксенофобия һәм радикальлек очракларын киметүгә, Россиянең күпмилләтле халкының рухи һәм гражданлык бердәмлеген арттыруга этәргеч бирергә тиеш.